

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30.10.2003, sp. zn. 6 Tdo 1173/2003, ECLI:CZ:NS:2003:6.TDO.1173.2003.1

Číslo: 24/2004

Právní věta: Protože u trestného činu zpronevěry podle § 248 tr. zák. je okruh pachatelů omezen jen na osoby, jimž byla věc svěřena, pak jednání jiné osoby, která v době před zpronevěřením věcí ze strany pachatele se s ním dohodne na zajištění jejich prodeje, nelze pokládat za spolupachatelství na tomto trestném činu ve smyslu ustanovení § 9 odst. 2 tr. zák., ale půjde o účastenství ve formě pomoci podle § 10 odst. 1 písm. c) tr. zák.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 30.10.2003

Spisová značka: 6 Tdo 1173/2003

Číslo rozhodnutí: 24

Číslo sešitu: 6

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Pomoc k trestnému činu, Spolupachatelství, Účastenství, Zpronevěra

Předpisy: § 10 odst. 1 písm. c) tr. zák.

§ 248 tr. zák.

§ 9 odst. 2 tr. zák.

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud odmítl dovolání obviněného P. Ř. proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 28. 4. 2003, sp. zn. 67 To 120/2003, v trestní věci vedené u Obvodního soudu pro Prahu 9 pod sp. zn. 50 T 61/2001.

Z o d ů v o d n ě n í:

Rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 9 ze dne 11. 12. 2002, sp. zn. 50 T 61/2001, byl obviněný P. Ř. (společně s obviněnými M. B. a V. M.) uznán vinným, že po předchozí dohodě s oběma spoluobviněnými převzal obviněný M. B. dne 4. 12. 2000 v P. v objektu společnosti D. A., a. s., vozidlo zn. Avia 31 s nákladem, a to 5 ks mikrovlnných trub zn. D. KOC 995 T, 50 ks mikrovlnných trub zn. Daewoo KOR 6305, 20 ks vysavačů D. RC 609 a 3 ks lednice D. FR 540 N v hodnotě 235 500 Kč majitele D. E., s. r. o., se sídlem v P., určeným pro prodejnu M. v O. a po předchozí dohodě společně s obviněným V. M. odvezl toto zboží do objektu rodinného domu v P., kde zboží vyložili a odkud je obviněný P. Ř. odvezl dílem do svého skladu a dílem do své zastavárny v P., kde část zboží prodal, za převzaté zboží předal obviněnému V. M. částku 50 000 Kč a z této částky obdržel obviněný M. B. částku 30 000 Kč a k zastření popsaného jednání odjel s vozidlem po stanovené trase do O. a

téhož dne kolem 10.30 hodin na parkovišti u obce K., pomocí šroubováku natrhl krycí plachtu na korbě vozidla a oznámil na telefonní linku 158 krádež zboží, na základě čehož bylo následně vedeno šetření Policií ČR, Okresním ředitelstvím Hradec Králové, při kterém bylo zjištěno, že krádež byla obviněným M. B. předstíraná, tímto jednáním uvedl orgány Policie ČR v omyl a poškodil tak vážným způsobem zájem státu nadbytečným zaneprázdněním těchto orgánů a ztrátou kapacity a prostředků, které nemohly být věnovány objasňování skutečné trestné činnosti.

Takto zjištěné jednání obviněného P. Ř. soud prvního stupně právně posoudil jako trestný čin krádeže podle § 247 odst. 1, 2 tr. zák. spáchaný ve spolupachatelství podle § 9 odst. 2 tr. zák. a uložil mu za to podle § 247 odst. 2 tr. zák. trest odnětí svobody v trvání devíti měsíců, jehož výkon mu podle § 58 odst. 1 tr. zák. a § 59 odst. 1 tr. zák. podmíněně odložil na zkušební dobu v trvání tří roků. Podle § 53 odst. 1 tr. zák. mu uložil i peněžitý trest ve výměře 50 000 Kč a pro případ, že by peněžitý trest nebyl ve stanovené lhůtě vykonán, mu stanovil náhradní trest odnětí svobody v trvání tří měsíců.

Shora uvedeným rozsudkem Obvodní soud pro Prahu 9 rozhodl rovněž o vině obviněných M. B. a V. M. majetkovými trestnými činy, uložil jim tresty a obviněného M. B. zavázal povinností nahradit způsobenou škodu.

Městský soud v Praze, který rozhodoval jako soud odvolací z podnětu odvolání podaného obviněným P. Ř., usnesením ze dne 28. 4. 2003, sp. zn. 67 To 120/2003, odvolání zamítl jako nedůvodné podle § 256 tr. ř.

Proti tomuto usnesení obviněný P. Ř. podal prostřednictvím obhájkyň JUDr. M. P. dovolání. V jeho podání došlém Obvodnímu soudu pro Prahu 9 dne 21. 7. 2003 uvedl jako dovolací důvod § 265b odst. 1 písm. f) tr. ř., protože rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku i na jiném právním posouzení. Ve „vyjádření“ k tomuto dovolání (ve skutečnosti se jednalo o odstranění vad podání), které Obvodní soud pro Prahu 9 obdržel dne 12. 9. 2003, vysvětlil, že jde o nesprávné označení důvodu dovolání, a upřesnil, že důvod dovolání má správně znít podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř.

V odůvodnění takto podaného dovolání obviněný vyslovil názor, že jeho jednání nemůže být kvalifikováno jako trestný čin krádeže podle § 247 tr. zák., protože nepostačuje pachatelova vědomost o tom, že se jiná osoba zmocnila cizí věci. V úvahu nepřichází ani posouzení jako trestného činu podílnictví podle § 251 tr. zák., neboť k naplnění skutkové podstaty tohoto trestného činu je třeba, aby pachatel znal všechny okolnosti rozhodné pro závěr, že čin spáchaný jinou osobou je trestným činem.

V petitu tohoto mimořádného opravného prostředku dovolatel navrhl, aby Nejvyšší soud podle § 265k a násl. tr. ř. napadené rozhodnutí zrušil, a to včetně rozsudku soudu prvního stupně v části jeho se týkající ve výroku o vině i trestu, a sám ve věci rozhodl tak, že se obviněný P. Ř. podle § 226 písm. c) tr. ř. zproštuje obžaloby.

Nejvyšší státní zastupitelství obdrželo opis dovolání obviněného, avšak do doby konání neveřejného zasedání Nejvyššímu soudu své případné vyjádření nezaslalo.

Nejvyšší soud nejprve zkoumal, zda dovolání splňuje formální a obsahové náležitosti, a zjistil, že je přípustné, protože směřuje proti usnesení odvolacího soudu, jímž bylo zamítnuto odvolání obviněného /§ 265a odst. 2 písm. h) tr. ř./, a že bylo podáno včas a na místě k tomu určeném, jak upravuje ustanovení § 265e odst. 1 tr. ř., a to i ve vztahu k jeho doplňku. Původně zpracované dovolání došlo soudu prvního stupně ve lhůtě dvou měsíců od doručení rozhodnutí, proti kterému směřuje. Doplnění dovolání tento soud obdržel až dne 12. 9. 2003, což je po skončení zákonné

dvouměsíční lhůty, která uplynula dnem 26. 7. 2003. Jeho obsah však nemění rozsah včas podaného dovolání ani jeho důvody, a proto dovolací soud mohl akceptovat též upřesnění, které je v něm vyjádřeno /§ 265f odst. 1 tr. ř./ s tím, že dovolání se opírá o dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř.

Vzhledem k tomu, že dovolání lze podat jen z důvodů uvedených v ustanovení § 265b tr. ř., musel Nejvyšší soud v rámci svého dalšího postupu posoudit otázku, zda obviněným uplatněný důvod lze podřadit pod některý z důvodů zákonem vymezených ustanovením § 265b odst. 1 písm. a) – l), odst. 2 tr. ř.

Obviněný v rámci argumentace rozvedené v obsahu tohoto mimořádného opravného prostředku poukázal na to, že se nemůže ztotožnit se závěry odvolacího soudu, který zamítl jeho odvolání, protože nesouhlasí s tím, že jemu za vinu kladené trestné jednání bylo posouzeno jako trestný čin krádeže podle § 247 odst. 1, 2 tr. zák., ač původní kvalifikace zněla na trestný čin podílnictví podle § 251 odst. 1 písm. a) tr. zák.

Takto (byť jen obecně) formulovanými námitkami obviněný brojí proti použité právní kvalifikaci a jde tedy o dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. vyjadřující, že rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotně právním posouzení.

Pokud však v jiné pasáži svého dovolání dovolatel popisoval a rozváděl skutečnosti, které vyplývají z výpovědi obviněného V. M. a M. B., a vyjádřil svůj negativní názor na konfrontaci provedenou s ním a V. M. a sám hodnotil tyto výpovědi, jde o námitky, které na předmětný dovolací důvod nedopadají, protože nemají hmotně právní povahu. Jestliže dovolatel v další části dovolání skutečnosti z popsáných výpovědí vycházející porovnával se závěry, ke kterým soudy obou stupňů došly, s tím, že zjištění soudů nemají v provedeném dokazování oporu, a vytýká jim, že jeho obhajobu dostatečně neakceptovaly, jde rovněž o výhrady stojící mimo uplatněný dovolací důvod. Nejvyšší soud je nemohl brát do úvahy a vypořádávat se s nimi, protože v této části dovolání s označeným dovolacím důvodem nekoresponduje.

Nejvyšší soud jako soud dovolací je zásadně povinen vycházet z konečného skutkového zjištění soudu prvního, eventuálně druhého stupně a v návaznosti na tento skutkový stav zvažovat hmotně právní posouzení. Nemůže sám změnit skutkové zjištění, a to na podkladě případného doplnění dokazování, ani v závislosti na jiném hodnocení důkazů provedených v předcházejícím řízení. Není proto možné, aby byly namítány v rámci jakéhokoliv dovolacího důvodu vady týkající se skutkových zjištění, tedy že provedené důkazy byly nesprávně hodnoceny nebo, že dokazování není úplné. Nejvyšší soud není a nemůže v rámci své rozhodovací činnosti na podkladě dovolání posuzovat skutkový stav, jelikož není další institucí, která by mohla skutkové okolnosti přezkoumávat. Tato činnost je výhradně svěřena soudu prvního stupně a v omezené míře soudu odvolacímu. Na nápravu skutkových okolností jsou dílčím způsobem zaměřeny ostatní dva mimořádné opravné prostředky (obnova řízení § 277 a násl. tr. ř. a stížnost pro porušení zákona § 266 a násl. tr. ř.).

Nejvyšší soud se mohl na základě těchto zásad zabývat podaným dovoláním jen v té části, kde dovolací důvod shledal důvodným. Námitky obviněného na dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. dopadající posuzoval v souladu s tím, jak byl soudem nalézacím a v závislosti na něm i soudem odvolacím zjištěn skutkový stav věci dotýkající se trestného jednání dovolatele. Za přijatelné považuje výhrady obviněného vyjadřující nespokojenost s tím, že soudy obou stupňů posoudily trestné jednání mu kladené za vinu jako trestný čin krádeže podle § 247 odst. 1, 2 tr. zák., přestože nebyly naplněny všechny znaky jeho skutkové podstaty.

Trestného činu krádeže podle § 247 odst. 1 tr. zák. se dopustí ten, kdo si přisvojí cizí věc tím, že se jí zmocní. O takový čin se však v případě obviněného P. Ř. nemůže jednat, neboť nebylo prokázáno, že

by „se zmocnil“ cizí věci. Jak ze skutkového zjištění shora popsaného vyplývá, obviněný P. Ř. věci shora popsané obdržel od spoluobviněných. Znak „zmocnění se“, který je naplněn tehdy, jestliže pachatel věc odejme z dispozice vlastníka, v daném případě chybí, protože obviněnému byly věci předány poté, co si je přisvojil obviněný M. B. Tento znak je dán jen v tom případě, když pachatel odejme věc vlastníku. Vlastníkem věci v projednávaném případě byla společnost D. E., s. r. o., od níž je jako řidič společnosti D. A., a. s., k přepravě převzal obviněný M. B. Tyto věci mu byly jako zaměstnanci svěřeny za tím účelem, aby je vozidlem společnosti převezl a předal prodejně M. v O. Za prokázanou skutečnost je nutné považovat, že obviněný M. B. věci k přepravě převzal od vlastníka proto, aby s nimi naložil podle pokynu vlastníka. Z těchto důvodů se věci nemohly dostat do dispozice dovolatele P. Ř. zmocněním, ale až poté, co mu je po předchozí dohodě předal obviněný M. B.

Zákonný znak „zmocnění se“ cizí věci nebyl v případě obviněného P. Ř. naplněn, a proto Nejvyšší soud ve skutku, jak byl ve výroku soudu prvního stupně zjištěn, neshledal naplnění znaků trestného činu krádeže podle § 247 tr. zák.

Nejvyšší soud se však s dovolatelem neshoduje v tom, že by v jeho trestném jednání nebylo možné shledávat žádný trestný čin, a že by měl být zproštěn obžaloby, jak v závěru dovolání požaduje.

Jak bylo již výše rozvedeno, Nejvyšší soud je vázán tím, jaké skutkové okolnosti byly rozhodnutím soudu, proti němuž dovolání směřuje, zjištěny, a nemůže činit právní závěry v dovolání požadované na jiném skutkovém podkladě. Z výsledků dokazování provedeného Obvodním soudem pro Prahu 9, se kterými se ztotožnil Městský soud v Praze jako soud odvolací, jednoznačně vyplývá, že obviněný P. Ř. byl o provedení činu s ostatními spolupachateli domluven. O tom svědčí nejen úvod první věty rozsudečného výroku o vině (... po předchozí dohodě s oběma spoluobžalovanými převzal obžalovaný M. B....), ale i popis dalších skutkových zjištění, a vyplývá též z dalšího odůvodnění rozsudku. Obvodní soud zde v úvodu kromě jiného vysvětlil, že ... obžalovaný V. M. s dodacími listy odjel za obžalovaným P. Ř., majitelem bazaru v P., ukázal mu dodací listy a domluvili se, že zboží, které bude odcizeno z majetku D. A., a. s., během jeho cesty k odběrateli, obžalovaný P. Ř. odebere a vyplatí obžalovaným 50 000 Kč. Poté obžalovaný V. M. opětovně navštívil obžalovaného M. B., aby mu oznámil, že odběratele na zboží má, že za zboží dostanou 50 000 Kč, z nichž 20 000 obdrží obžalovaný V. M. jako zprostředkovatel.

Nejvyšší soud na podkladě těchto okolností dovodil, že obviněný P. Ř. věděl, o jaké trestné jednání se v daném případě jedná, a pokud do svého bazaru převzal shora vyjmenované věci, k nimž měl i dodací listy (soudy se zabývaly i obhajobou obviněného o předložení zfalšovaných dodacích listů), věděl o tom, jakým způsobem bylo toto zboží získáno (viz zjištění, že ... bude odcizeno z majetku společnosti D. A., a. s.).

V případě trestného jednání obviněného P. Ř. však nelze spatřovat ani naplnění znaků trestného činu podílnictví podle § 251 odst. 1 písm. a), odst. 2 tr. zák. Tohoto trestného činu se dopustí ten, kdo ukryje, na sebe nebo jiného převede a nebo užívá věc, která byla získána trestným činem spáchaným jinou osobou, získá-li tím značný prospěch. Jak je pod písmenem a) uvedeno, musí jít o věc podílníkem získanou od jiné osoby, která ji do své moci dostala v důsledku trestného činu. To tedy znamená, že podílník nemůže být osobou, která se trestné činnosti, v jejímž důsledku byla věc získána, sama dopustila. Tato podmínka v případě trestného jednání obviněného P. Ř. není splněna, neboť – jak již bylo shora rozvedeno – tento obviněný byl vlastní aktivní rolí zapojen do trestné činnosti realizované všemi třemi pachateli.

S ohledem na provázanost trestné činnosti dovolatele (především s obviněným M. B.) Nejvyšší soud považuje za nutné zmínit se o nedostacích napadeného rozsudku vztahujících se právě k tomuto obviněnému, který sám dovolání nepodal. Nejvyšší soud v této souvislosti připomíná, že si je vědom

omezeného rozsahu, v jakém se podle § 265i odst. 5 tr. ř. věci může zabývat, když k dovolání obviněného P. Ř. lze přezkoumávat (způsobem uvedeným v předchozích odstavcích) jen tu část rozhodnutí a předcházejícího řízení, která se týká právě tohoto dovolatele. V daném případě se ovšem správné posouzení věci dovolatele neobejde bez toho, aniž by byl zmíněn jeho vztah k dalším spolupachatelům.

Je totiž nutné poukázat na to, že jednání, jehož se dopustil obviněný M. B., není trestným činem krádeže podle § 247 odst. 1, 2 tr. zák., jak je posoudily soudy obou stupňů, ale trestným činem zpronevěry podle § 248 odst. 1, 2 tr. zák. Výsledky provedeného dokazování v jeho případě prokázaly, že věci (zboží), které do svého vozidla převzal, mu byly svěřeny společností D. A., a. s., u níž byl zaměstnán jako řidič, a měl je dopravit odběrateli – společnosti M. v O. Obviněný však podle pokynu svého zaměstnavatele nejednal a naopak v rozporu s účelem, k jakému mu byly svěřeny, s nimi naložil způsobem, který mu byl prokázán. Za součinnosti s obviněným V. M. totiž zajistil, aby věci byly předány dovolateli P. Ř., který je ve svém bazaru prodal a o výtěžek se způsobem v rozsudku uvedeným rozdělili.

Takto zjištěné a ve výroku odsuzujícího rozsudku popsané jednání obviněného M. B. nenaplnuje znaky trestného činu krádeže podle § 247 odst. 1, 2 tr. zák., ale zákonné znaky trestného činu zpronevěry podle § 248 odst. 1, 2 tr. zák., který spáchá ten, kdo si přisvojí cizí věc, která mu byla svěřena a způsobí tak na cizím majetku škodu nikoliv nepatrnou (jde-li o odst. 2, způsobí-li činem v odstavci 1 škodu nikoli malou). Není nutné v daném případě mít pochybnosti o tom, že zboží bylo obviněnému M. B. i v daném případě „svěřeno“, neboť mu bylo odevzdáno do faktické moci s tím, aby s ním nakládal způsobem, který mu zaměstnavatel určil. Nedošlo zde ke „zmocnění“ se cizí věci, které je znakem skutkové podstaty trestného činu krádeže, a proto ani v případě tohoto obviněného nebyl zjištěn skutek po právní stránce soudem prvního stupně správně posouzen. Obviněný si tyto věci přisvojil, protože tím, že je neodvezl na místo určení, ale na místo jiné, znemožnil jeho majiteli, aby s věcí podle vlastní úvahy nakládal, čímž ho zbavil možnosti dispozice s těmito věcmi (byl naplněn znak „přisvojí si cizí věc“). Jednání obviněného M. B. proto mělo být právně kvalifikováno jako trestný čin zpronevěry podle § 248 odst. 1, 2 tr. zák., a nikoliv jako trestný čin krádeže podle § 247 odst. 1, 2 tr. zák.

Od tohoto právního závěru Nejvyšší soud odvíjí i úvahy o právní kvalifikaci jednání, kterého se dopustil obviněný P. Ř., protože jeho trestná činnost je propojena s činností obviněného M. B.

Při těchto úvahách nelze vycházet z toho (jak nesprávně učinil nalézací soud), že obviněný P. Ř. se shora uvedeného skutku a trestného činu dopustil jako spolupachatel ve smyslu § 9 odst. 2 tr. zák. Je však nutné v této souvislosti poukázat na to, že pokud by bylo trestné jednání obviněného M. B. správně právně kvalifikováno jako trestný čin zpronevěry podle § 248 odst. 1, 2 tr. zák., dopustil by se (tento obviněný) jmenovaného trestného činu jako přímý pachatel, protože je tou osobou, která trestný čin spáchala sama. (Jinak je tomu v případě trestného činu krádeže, podle něhož byla trestná činnost napadeným rozsudkem u všech obviněných kvalifikována, neboť v takovém případě by se jednalo o spolupachatelství všech tří obviněných.) Právě obviněnému M. B. byly věci k přepravě předány a jeho povinností bylo dovézt je na místo určení. V rozporu s tím takto svěřené věci odvezl na místo, které mu stanovil obviněný V. M., a umožnil tím jejich předání obviněnému P. Ř., který je ve svém bazaru prodal.

Z těchto skutečností je zřejmé, že obviněný P. Ř. nejednal jako spolupachatel ve smyslu § 9 odst. 2 tr. zák., protože v případě trestného činu zpronevěry podle § 248 tr. zák. je okruh pachatelů omezen na ty, jimž byla věc svěřena, nýbrž jednal jako účastník formou pomoci ve smyslu § 10 odst. 1 písm. c) tr. zák. k § 248 odst. 1, 2 tr. zák.

Účastníkem na dokonaném trestném činu nebo jeho pokusu je, kdo úmyslně poskytl jinému pomoc k

spáchání trestného činu, zejména opatřením prostředků, odstraněním překážek, radou, utvrzováním v předsevzetí, slibem přispět po trestném činu. V daném případě obviněný P. Ř. pomohl obviněnému M. B. i tím, že zajistil realizaci věcí, jichž se tento hlavní pachatel zmocnil, v čemž je nutné spatřovat naplnění alternativního znaku „opatřit prostředky“. K tomu také úmysl obviněného P. Ř. směřoval. Skutkové zjištění nalézacího soudu konstatuje počáteční dohodu mezi všemi třemi spoluobviněnými, dovolatele nevyjímaje. Věděl proto o všech okolnostech činu, i o tom, jakou úlohu v probíhajícím trestném jednání bude zajišťovat. Po subjektivní stránce se pomoci k trestnému činu zpronevěry dopustil v přímém úmyslu /§ 4 písm. a) tr. zák./, protože chtěl způsobem v trestním zákoně uvedeným porušit nebo ohrozit v případě trestného činu zpronevěry zákonem chráněný zájem. Věděl, odkud pochází zboží, které přebíral do svého bazaru, a poté je prodal, aby za ně získal finanční prostředky, o něž se se spoluobviněnými rozdělil.

Namítal-li dovolatel, že se pro nedostatek subjektivní stránky nemohl dopustit žádného trestného činu, pak v tomto směru Nejvyšší soud ze shora uvedených důvodů správnosti jeho názoru nepřisvědčil, naopak dospěl k závěru, že svým jednáním naplnil všechny znaky pomoci jako formy účastenství podle § 10 odst. 1 písm. c) tr. zák. ve vztahu k trestnému činu zpronevěry podle § 248 odst. 1, 2 tr. zák., jehož se jako přímý pachatel dopustil obviněný M. B.

Na základě především těchto úvah Nejvyšší soud posoudil dovolání obviněného P. Ř. jako opodstatněné, neboť jednání, jímž byl napadenými rozhodnutími uznán vinným, nebylo soudy správně právně posouzeno, pokud v něm byl shledán trestný čin krádeže podle § 247 odst. 1, 2 tr. zák.

Poté se Nejvyšší soud dále podrobně zabýval významem zjištěné vady v právním posouzení skutku na postavení obviněného P. Ř. v rámci řízení o dovolání.